

Prenumeruojamų duomenų bazių panauda Šiaulių regiono viešosiose bibliotekose

2018 m. Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje ir Šiaulių regiono savivaldybių viešosiose bibliotekose atliktas tyrimas, siekiantis išsiaiškinti, kaip viešosiose bibliotekose naudojamos prenumeruojamos duomenų bazės (toliau – DB), nustatyti jų naudojimo ir nenaudojimo priežastis ir numatyti priemones, kurios padėtų viešosioms bibliotekoms ir jų vartotojams efektyviau pasinaudoti šiais informacijos šaltiniais.

Tyrimo metodika ir eiga

Šiam tyrimui pritaikyta Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos ir apskričių viešųjų bibliotekų 2014 m. atlikto tyrimo „Prenumeruojamų duomenų bazių panauda Lietuvos viešosiose bibliotekose“ metodika:

- 2018 m. kovo mėn. Šiaulių regiono bibliotekose išplatinta internetinė apklausa bibliotekų darbuotojams, atsakingiems už prenumeruojamų duomenų bazių paslaugos teikimą ir administravimą (11 savivaldybių viešųjų bibliotekų ir ŠAVB, iš viso 12 respondentų).
- 2018 m. balandžio – gegužės mėn. atlikta Šiaulių regiono bibliotekų vartotojų internetinė ir spausdinta anketinė apklausa. Reikalinga imtis nustatyta pagal kiekvienos bibliotekos registruotų vartotojų skaičių, tokiu būdu mažesnės bibliotekos apklausė mažiau vartotojų. Pagal imties dydžio skaičiuoklę, reikiamas imties dydis nuo visos populiacijos (registruotų vartotojų) turėtų būti 383. Iš viso surinkti 463 respondentų atsakymai (išsamiau – 1 lentelėje).

1 lentelė. Šiaulių regiono bibliotekų surinktų respondentų anketų skaičius

Biblioteka	Registruotų vartotojų skaičius (2017 m.)	Apklausta vartotojų
Akmenės r.	5381	20
Joniškio r.	7536	31
Kelmės r.	7127	30
Mažeikių r.	8354	30
Pakruojo r.	5342	21
Plungės r.	7866	27
Radviliškio r.	10260	40
Rietavo sav.	1550	12
Šiaulių m.	11772	45
Šiaulių r.	7085	71
Telšių r.	9842	48
ŠAVB	8827	88
Iš viso:	90942	463

Šioje ataskaitoje tyrimo rezultatai analizuojami tokiais žingsniais:

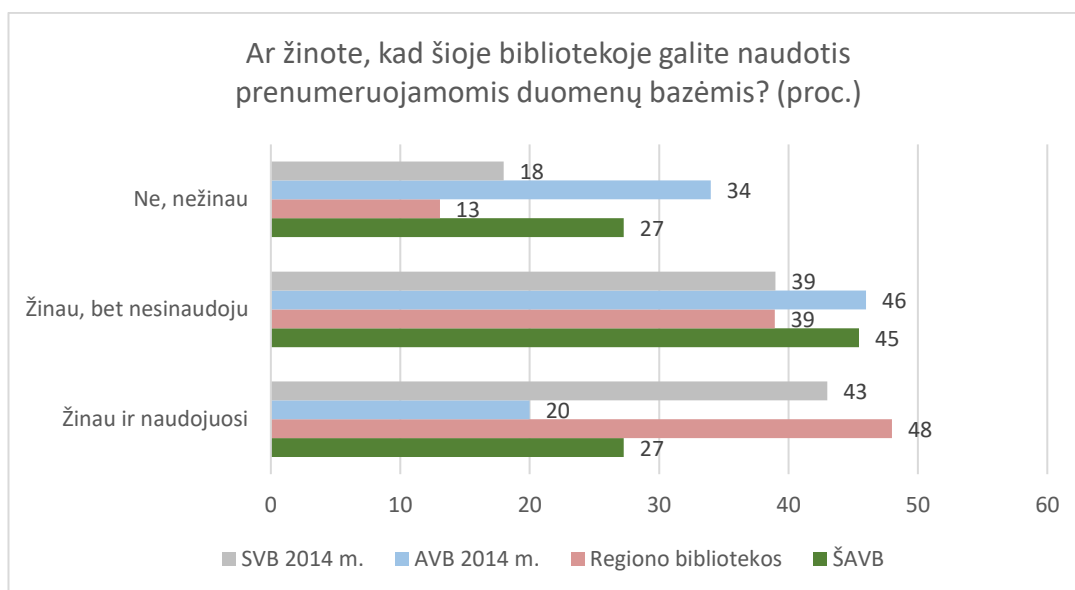
1. Nesinaudojančių (žinančių, kad bibliotekoje galima naudotis duomenų bazėmis, bet nesinaudojančių, bei nežinančių, kad yra tokia paslauga) respondentų atsakymų analizė.
2. Žinančių ir besinaudojančių prenumeruojamomis duomenų bazėmis respondentų atsakymų analizė.
3. Regiono bibliotekų ir ŠAVB darbuotojų, atsakingų už duomenų bazių paslaugos teikimą ir administravimą, atsakymų analizė.
4. Tyrimo rezultatų apibendrinimas, išvadų ir rekomendacijų pateikimas.

Adaptuota anketinė apklausa sudaro galimybę palyginti svarbiausius rezultatus su 2014 m. LNB atliktu tyrimu „Prenumeruojamų duomenų bazių panauda Lietuvos viešosiose bibliotekose“: ŠAVB duomenys lyginami su 2014 m. apskričių viešųjų bibliotekų duomenimis (toliau ataskaitoje - AVB 2014 m.), Šiaulių regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų duomenys lyginami su 2014 m. savivaldybių viešųjų bibliotekų duomenimis (toliau ataskaitoje – SVB 2014 m.). Bibliotekų darbuotojų atsakymai lyginami su 2014 m. savivaldybių viešųjų bibliotekų duomenimis siekiant išlaikyti anonimiškumą ir pateikti tik apibendrintus rezultatus (iš kiekvienos bibliotekos į apklausą atsakė tik po 1 darbuotoją).

Tyrimo rezultatai

Pirmas klausimas vartotojams buvo skirtas išsiaiškinti, ar jie žino, kad šioje bibliotekoje yra galimybė naudotis prenumeruojamomis duomenų bazėmis. Iš atsakymų matyti, kad dauguma respondentų žino apie duomenų bazines (iš viso žino 72 proc. ŠAVB ir net 87 proc. regiono bibliotekų respondentų). Nežinančiųjų atitinkamai 27 ir 13 proc. Vis dėlto žino ir naudojami duomenų bazėmis 27 proc. ŠAVB ir 48 proc. regiono bibliotekų respondentų.

Palyginus su 2014 m. tyrimo duomenimis ryškėja nežymus skirtumas: 2018 m. respondentai šiek tiek daugiau žino ir naudojami duomenų bazėmis, nežinančių taip pat yra atitinkamai mažiau nei 2014 m. (žino ir naudojami ŠAVB 27 proc. ir AVB 2014 m. – 20 proc.; regiono bibliotekose 48 proc., SVB 2014 m. – 43 proc.). Žinančių, bet nesinaudojančių proporcija beveik nepakitusi.

1 pav. Respondentų naudojimas prenumeruojamomis duomenų bazėmis

Rezultatai rodo, kad **duomenų bazių paslauga yra labiau žinoma ir naudojama, sumažėjo vartotojų, kurie nebūtų girdėję apie bibliotekų prenumeruojamas duomenų bazines.**

Pagal šį pirmą klausimą paskirstyti tolimesni klausimai. Nesinaudojančių DB klausta, kokios yra nesinaudojimo priežastys ir kas galėtų paskatinti jomis naudotis. Besinaudojančių klausta, kokiomis DB ir kaip dažnai naudojosi per 12 mėn., iš kur sužinojo apie šią paslaugą, kokios pagalbos trūksta ir kt. Visi respondentai atsakė ir į klausimus apie amžių, lytį, išsilavinimą bei užsiėmimą.

Visų respondentų, nepriklausomai nuo naudojimosi ar nesinaudojimo DB, buvo klausama, kokias duomenų bazines jie siūlytų prenumeruoti jų bibliotekoje. Apibendrinus atviro tipo atsakymus matyti, kad jie pasiskirstė į tris rūšis: konkrečių DB pasiūlymai, tik temų, kurios domintų, pasiūlymai, ir atsakymai, kad nežino arba pakankamai jau yra DB, kad nesinaudoja.

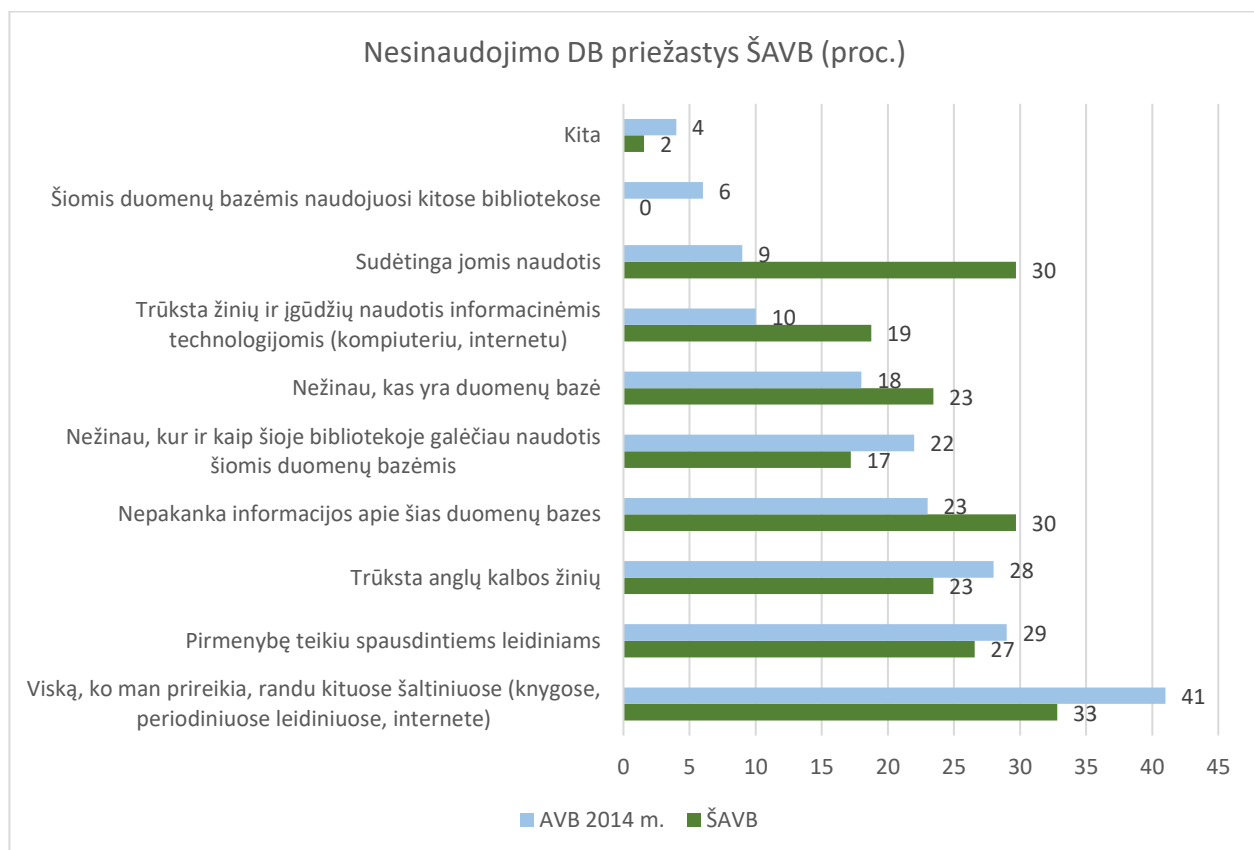
Konkrečiai buvo įrašytos DB, kurios jau yra prenumeruojamos (tai rodo jų reikalingumą, kad ir toliau būtų prenumeruojamos): Ebsco (5 atsakymai), Vyturys.lt (2), Infolex (3), Naxos Music Library (1), taip pat paminėti tokie DB pavadinimai kaip Education Source, Eurostat, Trading Economics, JSTOR, Lietuvos statistikos departamento, registrų, teismų DB.

Pagal tematiką labiausiai reikalingos būtų meno (muzikos, kino, kultūros) temų DB (10 atsakymų), medicinos, sveikatos (4), sporto, ekonomikos, geografijos, grožio ir mados, psichologijos sričių DB. Respondentai taip pat tikisi daugiau DB lietuvių arba rusų kalbomis.

Šie atsakymai nėra labai konkretūs ir dažniau atrodo, kad **respondentus domina bendresnio pobūdžio, o ne mokslinė informacija tam tikromis temomis, taigi bibliotekos galėtų daugiau dėmesio skirti atvirosios prieigos išteklių kolekcijoms ir jų viešinimu.**

I. Nesinaudojančių prenumeruojamomis duomenų bazėmis apklausos rezultatai

Atsakiusiųjų, kad nežino apie DB arba žino, bet jomis nesinaudoja, toliau buvo klausiama, dėl kokių priežasčių šioje bibliotekoje prenumeruojamomis DB nesinaudojama. Respondentai galėjo pažymėti visus jiems tinkančius atsakymų variantus. 2 pav. pateikiami duomenys apie ŠAVB ir AVB 2014 m. atsakymus į šį klausimą.

2 pav. Nesinaudojimo DB priežastys ŠAVB (proc.)

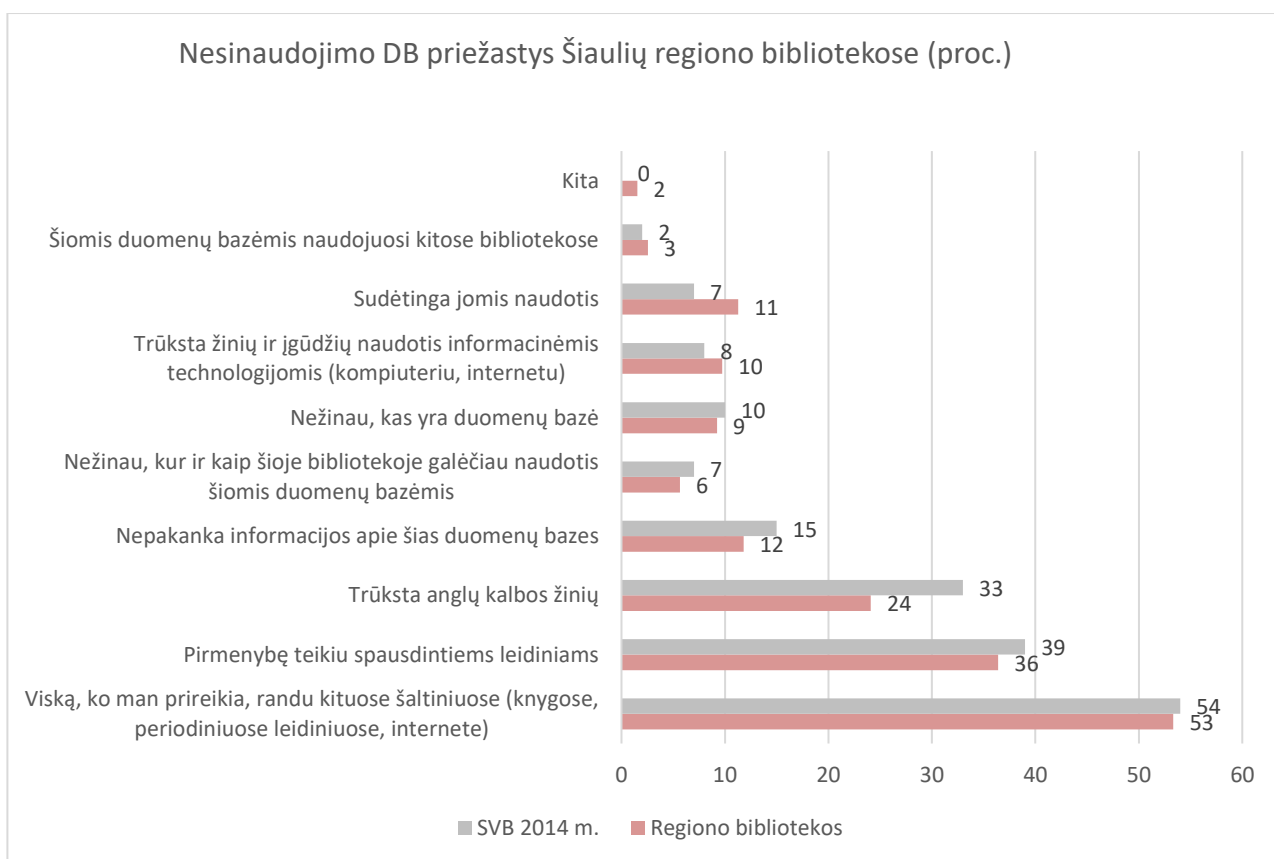
Daugiausiai ŠAVB respondentų žymėtos priežastys buvo, kad sudėtinga naudotis DB, nepakanka apie jas informacijos, taip pat respondentai teigia viską, ko prireikia, randantys kituose informacijos šaltiniuose. 2014 m. AVB tyrimo rezultatai parodė šiek tiek kitokias pagrindines priežastis: viską, ko prireikia, respondantai randa kituose šaltiniuose, pirmenybę teikia spausdintiems leidiniams, trūksta

anglų kalbos žinių. Kaip matyti 2 pav., didžiausias skirtumas tarp 2014 m. AVB rezultatų ir ŠAVB respondentų atsakymų yra dėl sudėtingumo naudotis DB, tai galima susieti ir su didesniu respondentų, pažymėjusių, kad nepakanka informacijos apie DB, procentu. Kita vertus, šiek tiek mažesnis procentas nei 2014 m. žymėjo, kad trūksta anglų kalbos žinių.

3 pav. iliustruoja regiono bibliotekų ir SVB 2014 m. respondentų nesinaudojimo DB priežastis. Šiuo atveju ryškių skirtumų beveik nėra – didžiausias atotrūkis nuo 2014 m. pastebimas dėl anglų kalbos žinių (2014 m. SVB pažymėjo 33 proc. respondentų, o 2018 m. regiono bibliotekose 24 proc. respondentų). Sutampa pagrindinės nesinaudojimo DB priežastys: viską, ko prireikia, respondantai randa kituose šaltiniuose, pirmenybę teikia spausdintiems leidiniams, trūksta anglų kalbos žinių.

Tik 11 proc. regiono bibliotekų respondentų žymėjo, kad sudėtinga naudotis DB, 12 proc. – kad nepakanka informacijos apie DB (ŠAVB tokių respondentų – 30 proc.).

Rezultatai rodo, kad **iš esmės pagrindinės nesinaudojimo DB priežastys nesikeitė, tačiau bibliotekoms daugiau dėmesio reikėtų skirti vartotojų mokymams ir supažindinimui, kas yra DB ir kaip jomis naudotis.**

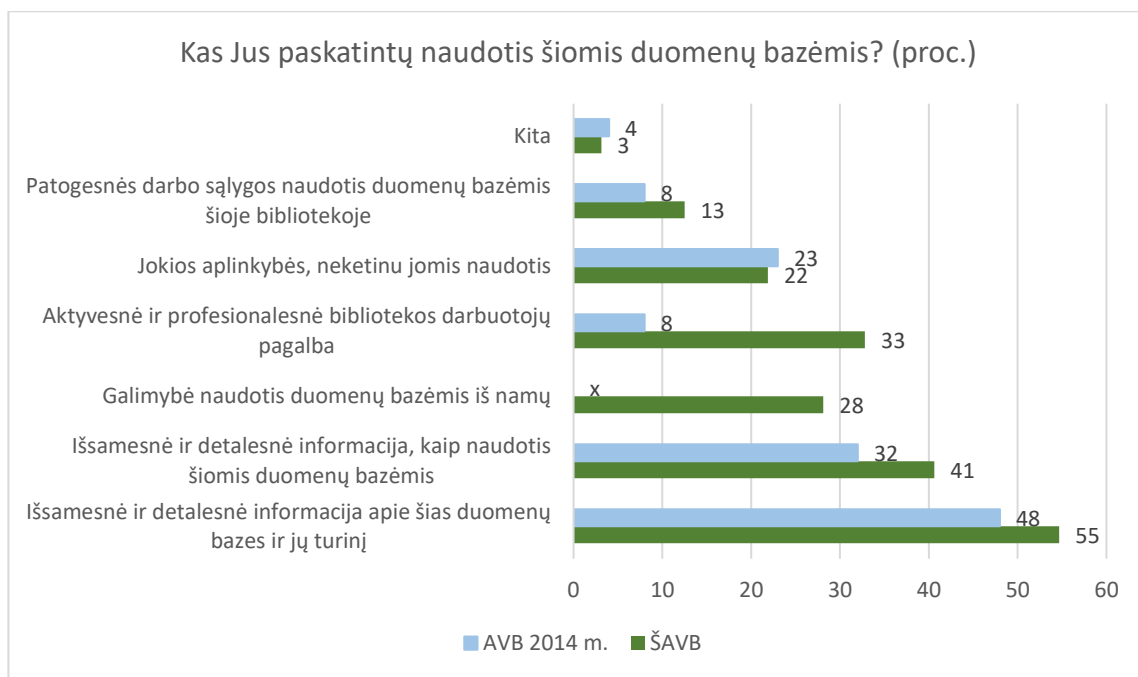

3 pav. Nesinaudojimo DB priežastys regiono bibliotekose (proc.)

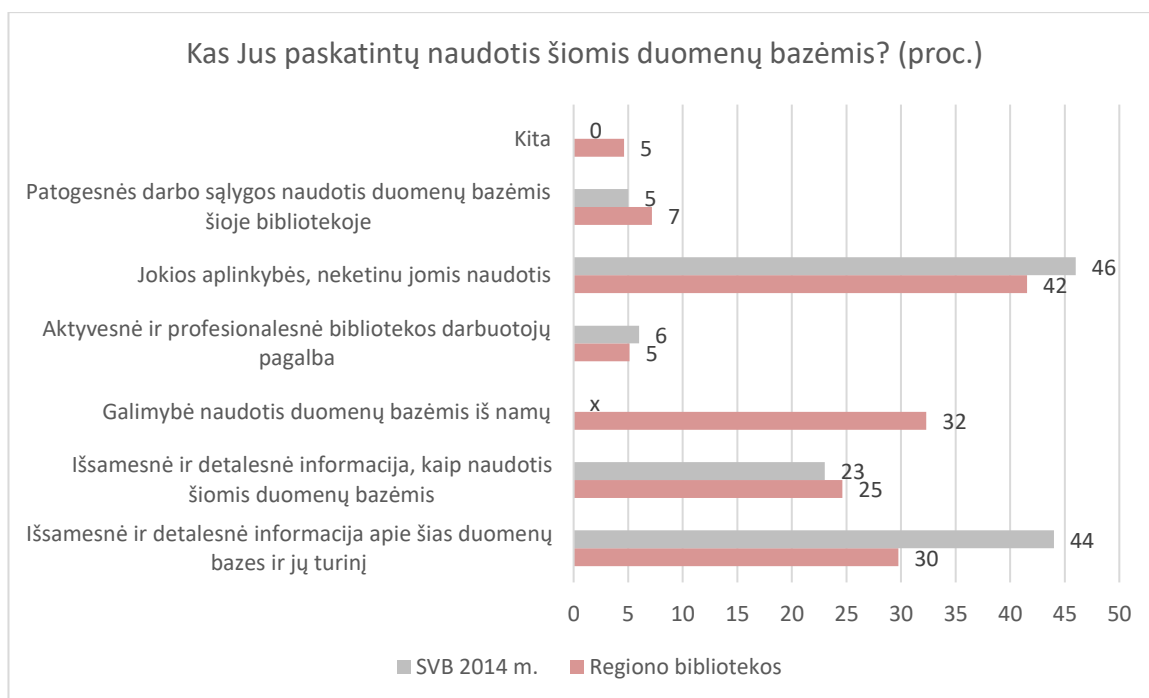
Kitas klausimas, į kurį turėjo atsakyti nesinaudojantys DB respondantai, buvo skirtas išsiaiškinti, kas paskatintų naudotis duomenų bazėmis (buvo galima pasirinkti visus tinkamus atsakymų variantus). 2014 m. tyrime nebuvo įtraukto atsakymo varianto „Galimybė naudotis DB iš namų“, dėl to diagramose žymima „x“. Respondentų nuomone, pagrindinės priemonės, kurios paskatintų naudotis DB, yra išsamesnė ir detalesnė informacija apie DB ir jų turinį, taip pat – informacija, kaip naudotis DB.

Didžiausias skirtumas tarp 2014 m. AVB respondentų ir ŠAVB respondentų nuomonių ryškėja dėl aktyvesnės ir profesionalesnės bibliotekos darbuotojų pagalbos (AVB – 8 proc., ŠAVB – 33 proc. respondentų pažymėjo šį atsakymo variantą).

Kita vertus, tik 5 proc. regiono bibliotekų respondentų nurodė, kad juos naudotis DB paskatintų aktyvesnė ir profesionalesnė bibliotekos darbuotojų pagalba (5 pav.). Daugiausiai regiono bibliotekų apklausoje buvo žymėta, kad apskritai neketinama naudotis DB ir jokios priemonės nepaskatintų to pradėti daryti (42 proc.). Taip pat patrauklus būdas respondentams atrodė galimybė naudotis DB iš namų (32 proc.) ir išsamesnė informacija apie DB ir jų turinį (30 proc.). Duomenys rodo, kad 2014 m. SVB respondentams labiau reikėjo išsamesnės informacijos (net 44 proc.). Galima daryti prielaidą, kad šiuo metu regiono bibliotekose ir jų interneto svetainėse pateikiama daugiau informacijos apie DB ir jų naudojimosi būdus.

4 pav. Skatinimo naudotis DB priemonės ŠAVB (proc.)

5 pav. Skatinimo naudotis DB priemonės regiono bibliotekose (proc.)

Respondentai, rinkęsi atsakymo variantą „kita“, dažniausiai komentavo, kad nėra poreikio, naudotų tik atsiradus būtinumui, jei niekur nerastų sau reikalingos informacijos, *„mokslui ar savišvietai pakanka visko ir taip. Viskas sudėta interneto erdvėse. Duomenų bazės gal naudingesnės tuose miestuose, kur yra kolegijos ar aukštosios mokyklos. Manau, kad rajonų bibliotekose lankosi žmonės, kuriems aktualu, kad būtų ką skaityti“*.

Rezultatai rodo, kad **respondentai jaučia poreikį gauti daugiau informacijos apie DB, taip pat sulaukti bibliotekos darbuotojų pagalbos** (ŠAVB atveju). Vis dėlto didelė dalis respondentų mano, kad DB jiems nėra aktualios ir tiesiog neketina jomis naudotis.

Respondentai, nesinaudojantys DB, nurodė savo amžių, lytį, išsilavinimą ir užsiėmimą. Pagal lytį ŠAVB respondentai pasiskirstė apylygiai, regiono bibliotekose daugiau moterų nesinaudoja DB (žino, bet nesinaudoja – 73 proc., nežino apie DB – 59 proc. moterų). Pagal amžių didžiausia grupė ŠAVB respondentų, žinančių, bet nesinaudojančių, buvo 30-49 m. (48 proc.), **nežinančių apie DB didžiausia grupė – iki 29 m.** (43 proc.). Regiono bibliotekose daugiausiai žinančių, bet nesinaudojančių, taip pat buvo 30-49 m. amžiaus (43 proc.), tačiau nežinančių apie DB daugiausiai buvo vyresnių nei 50 m. (53 proc.).

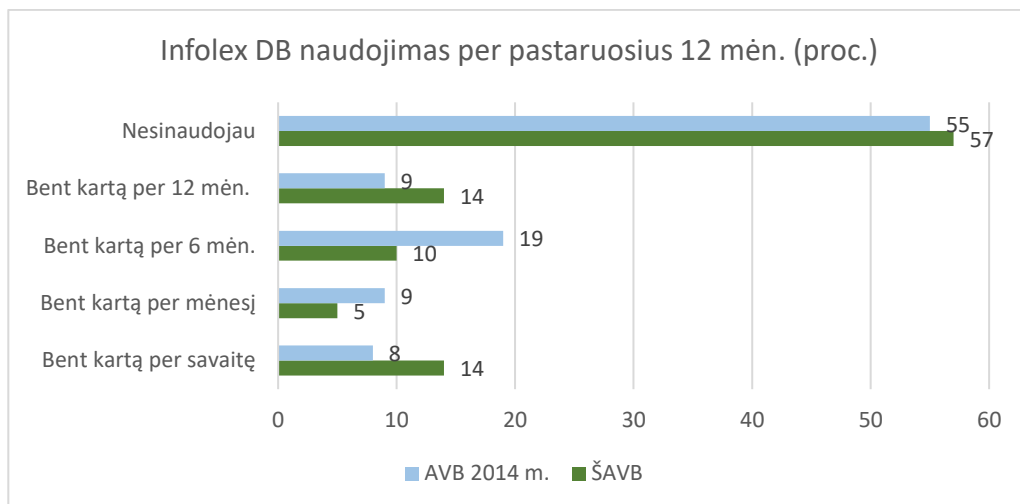
Pagal išsilavinimą dauguma ŠAVB apklausos respondentų turi vidurinę arba specialų vidurinį (apie 60 proc.), regiono bibliotekose respondentų su viduriniu ir su aukštesniu išsilavinimu grupės apylygės (atitinkamai 31 ir 27 proc.). Pagal užsiėmimą dauguma ŠAVB ir regiono bibliotekų apklausos respondentų yra dirbantys (ŠAVB – 52 proc., regiono bibliotekose – 54 proc.). Studentų, kuriems DB galėtų būti aktualiausios iš visų grupių, atsakymų nėra daug (ŠAVB – 11 proc., regiono bibliotekose – 4 proc. nesinaudojančių DB).

II. Nesinaudojančių prenumeruojamomis duomenų bazėmis apklausos rezultatai

Šioje ataskaitos dalyje analizuojami 24 ŠAVB respondentų (27 proc.) ir 180 regiono bibliotekų respondentų (48 proc.) atsakymai – tai respondentai, pažymėję, kad žino ir naudojami DB savo bibliotekoje.

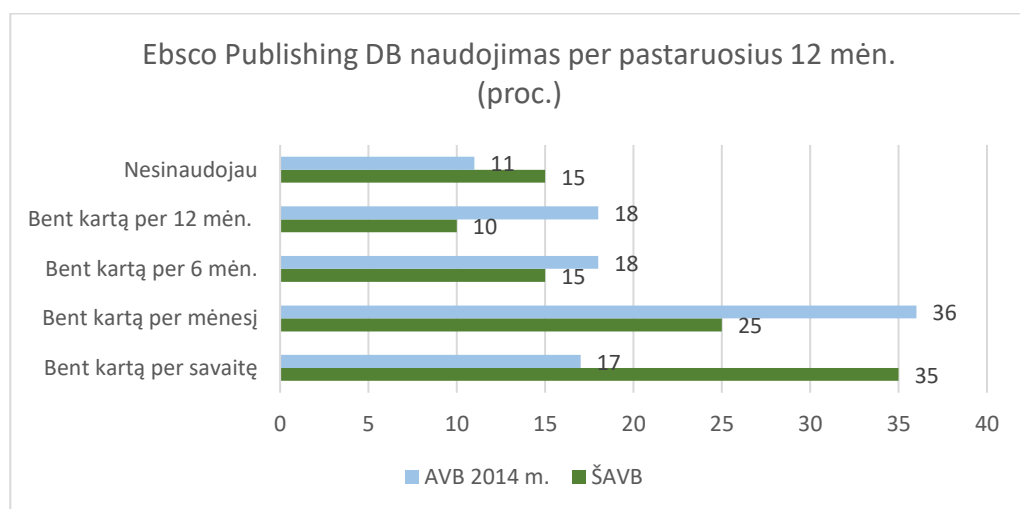
ŠAVB vartotojai gali naudotis 6 prenumeruojamomis duomenų bazėmis, regiono bibliotekose vartotojams prieinamos 4-5 duomenų bazės (Credo Online Reference Service prieinama 8 regiono bibliotekose). Respondentai anketose pažymėjo, kaip dažnai naudojami šiomis DB. Tyrimo duomenys rodo, kad daugiausiai respondentai naudojami Ebsco Publishing duomenų baze (pažymėjo nesinaudoję tik 15 proc.) ir Emerald Management eJournals Collection duomenų baze (pažymėjo nesinaudoję tik 18 proc.). Mažiausiai naudota Infolex. Praktika su integruota teisės aktų paieška DB (pažymėjo per pastaruosius 12 mėn. nesinaudoję 57 proc.). Vyturys.lt elektronine biblioteka, kurios nevertino 2014 m. tyrimo respondentai, nesinaudojo 40 proc. ŠAVB respondentų, 25 proc. nurodė naudojęsi bent kartą per 12 mėn. Naxos Music Library taip pat naudota panašiai – nesinaudojo 45 proc., naudojami bent kartą per 6 mėn. – 20 proc. respondentų.

Galima palyginti pagrindinių 4 DB naudojamą ŠAVB su 2014 m. AVB duomenimis.

6 pav. Infolex DB naudojimas ŠAVB (proc.)

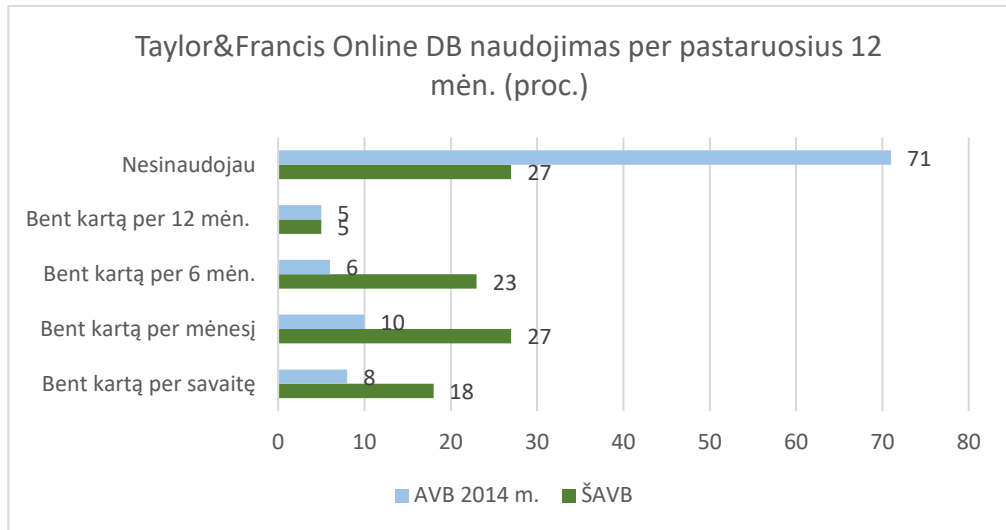
Matyti, kad Infolex DB naudojimas išlikęs panašus, skiriasi tik naudojimosi dažnumas (ŠAVB respondentai dažniau naudojami bent kartą per savaitę ir bent kartą per 12 mėn. nei AVB 2014 m. respondentai).

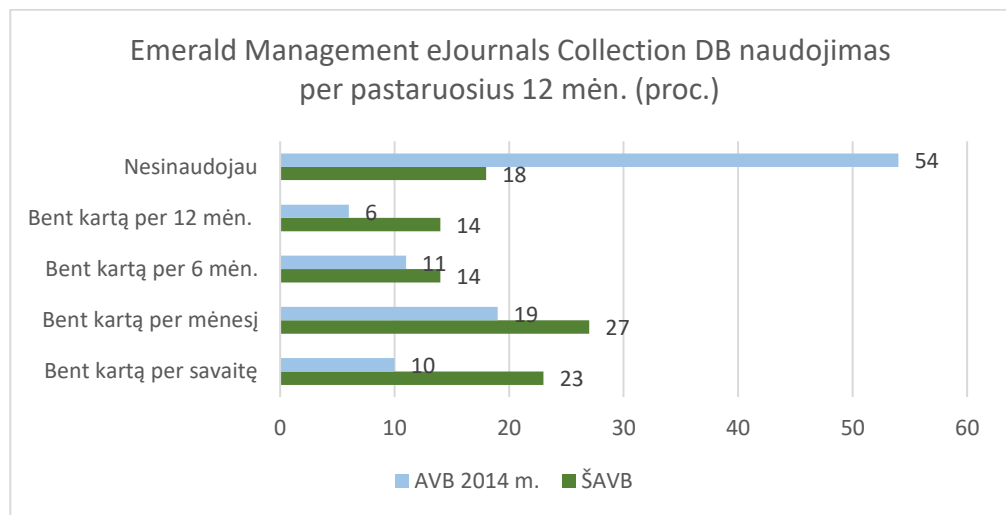
7 pav. Ebsco Publishing DB naudojimas ŠAVB (proc.)

Kaip minėta anksčiau, Ebsco Publishing DB naudojama dažniausiai, 2014 m. AVB respondentai taip pat aktyviai žymėjo, kad naudojami šia DB (nesinaudojo tik 11 proc.). ŠAVB respondentai gerokai dažniau naudojami šia DB (bent kartą per savaitę – 35 proc., AVB 2014 m. respondentai – 17 proc.).

Analizuojant Taylor&Francis Online DB panaudą matyti, kad ŠAVB respondentai gerokai aktyviau ja naudojami nei 2014 m. tyrimo respondentai (2014 m. AVB – 71 proc., ŠAVB – 27 proc. nesinaudojusių). Šia DB dažniausiai naudojami bent kartą per mėnesį (27 proc. ŠAVB respondentų).

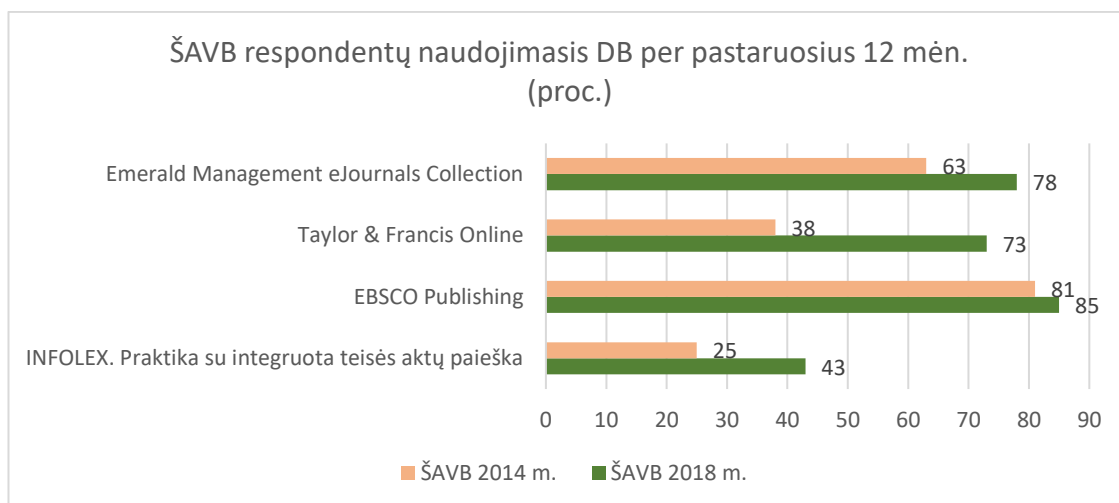
8 pav. Taylor&Francis Online DB naudojimas ŠAVB (proc.)

9 pav. Emerald Management eJournals Collection DB naudojimas ŠAVB (proc.)

Kaip ir Taylor&Francis Online, taip ir Emerald Management DB naudojimas yra aktyvesnis nei 2014 m. AVB tyrime (nesinaudojo per pastaruosius 12 mėn. tik 18 proc. ŠAVB respondentų).

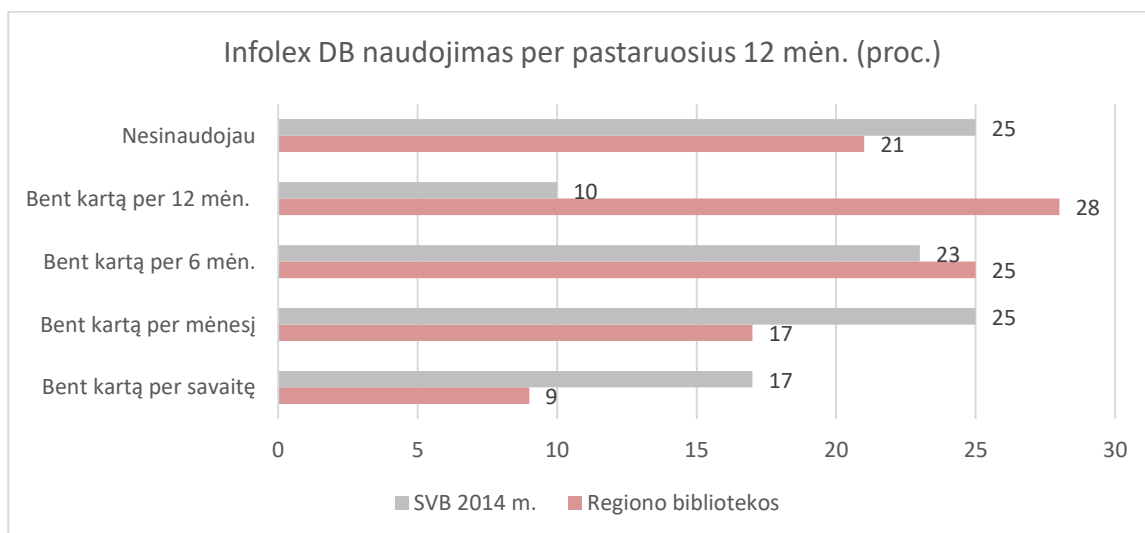
2014 m. atlikto tyrimo autoriai ataskaitoje pateikia ir atskirai kiekvienos AVB duomenis apie tai, kiek respondentų DB naudojami per pastaruosius 12 mėn. ir nesinaudojo. Verta palyginti ŠAVB 2014 m. ir 2018 m. duomenis apie šias 4 duomenų bazines (10 pav.).

10 pav. ŠAVB 2014 ir 2018 m. tyrimų respondentų naudojimas DB (proc.)

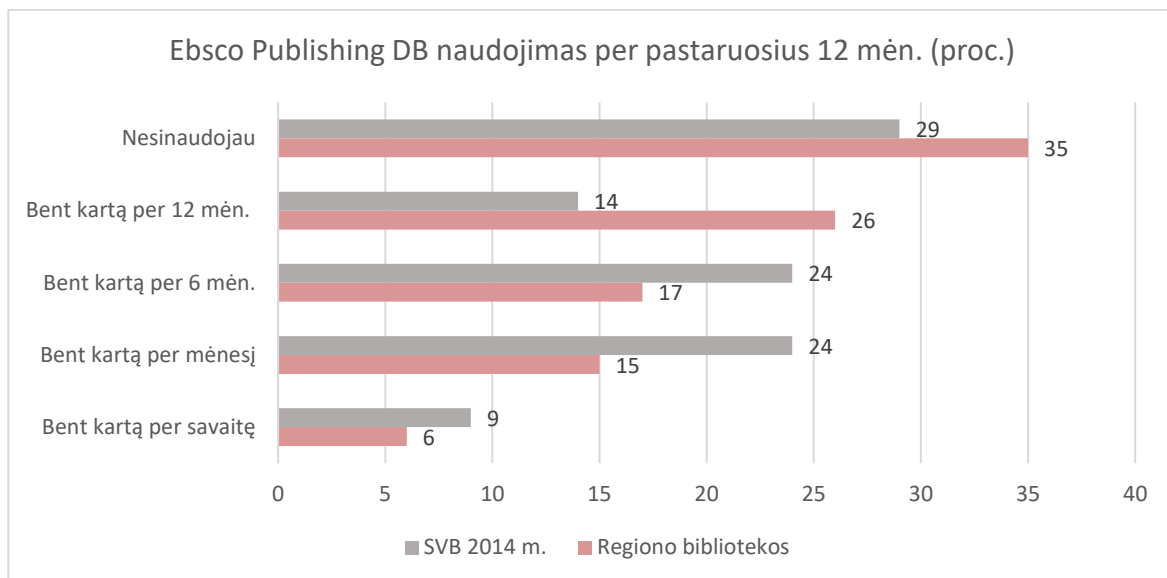
Iš šių duomenų aiškiai ryškėja tendencija, kad **ŠAVB respondentai labiau naudojami šiomis duomenų bazėmis nei 2014 m.**, ypač išaugęs Infolex ir Taylor&Francis Online DB naudojimas. Kita vertus, šiuos duomenis apibendrinti reikėtų atsargiai, lyginant DB panaudos statistiką 2014-2018 m. Vis dėlto galima daryti prielaidą, kad DB yra labiau žinomos nei 2014 m. ir daugiau bibliotekos vartotojų kartais jomis pasinaudoja.

Regiono bibliotekų respondentams aktualiausia DB yra Infolex (nesinaudojo per pastaruosius 12 mėn. 21 proc.), beveik nenaudojama Credo Online Reference Service DB (nesinaudojo 90 proc. respondentų), atitinkamai 45 ir 43 proc. pažymėjo nesinaudoję Naxos Music Library DB ir Vyturys.lt elektronine biblioteka. Nuo 2014 m. keitėsi prenumeruojamos DB savivaldybių viešosiose bibliotekose, dėl to galima palyginti tik dviejų DB naudojimą tarp regiono bibliotekų ir SVB 2014 m. rezultatų.

11 pav. Infolex DB naudojimas regiono bibliotekose (proc.)

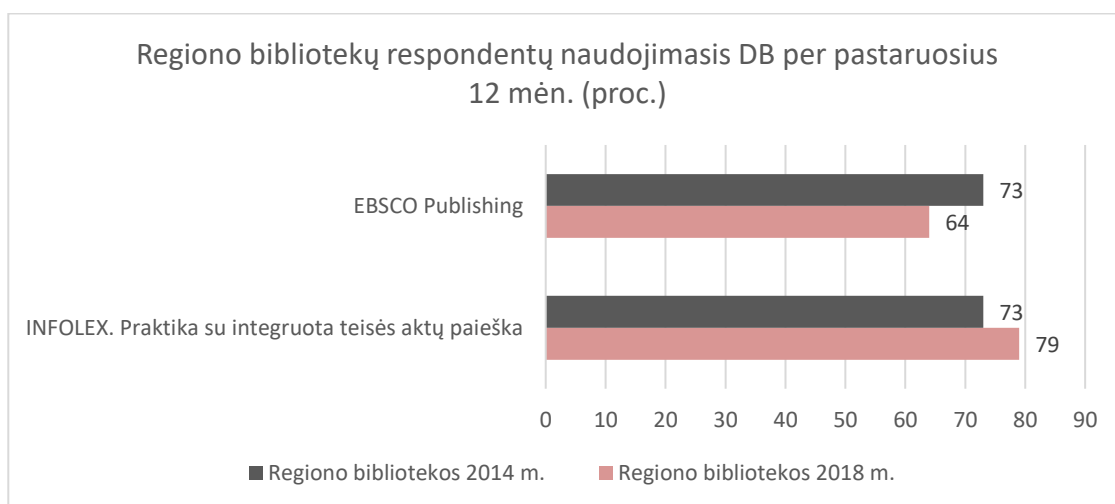
Iš diagramos matyti, kad regiono bibliotekų respondentai daugiausiai naudojami Infolex DB bent kartą per 12 mėn. Palyginus su 2014 m. SVB duomenimis, informacijos šioje DB ieškoma rečiau, tačiau šiek tiek mažiau visai nesinaudojusių (21 proc., 2014 m. SVB – 25 proc.). Skirtingai nei ŠAVB, regiono bibliotekų respondentams Infolex yra aktualesnė DB (ŠAVB nesinaudojo 57 proc., regiono bibliotekose – 21 proc.). Galima spėti, kad regione galbūt trūksta profesionalios teisinės pagalbos paslaugų, taip pat tai viena iš dviejų prenumeruojamų DB lietuvių kalba.

12 pav. Ebsco Publishing DB naudojimas regiono bibliotekose (proc.)

Panaši tendencija matosi ir 12 pav. Ebsco Publishing DB regiono bibliotekų respondentai naudojami ne taip aktyviai kaip Infolex, informacijos šioje DB ieškoma rečiau nei 2014 m. SVB (bent kartą per 12 mėn. DB naudojosi 26 proc. regiono bibliotekų respondentų, 14 proc. 2014 m. SVB respondentų). Taip pat regiono bibliotekų respondentams Ebsco Publishing DB yra ne tokia aktuali kaip ŠAVB respondentams (ŠAVB nesinaudojo 15 proc., regiono bibliotekose – 35 proc. respondentų).

2014 m. atlikto tyrimo autoriai ataskaitoje pateikia ir atskirai kiekvieno regiono duomenis apie tai, kiek respondentų DB naudojosi per pastaruosius 12 mėn. ir nesinaudojo. Verta palyginti Šiaulių regiono 2014 m. ir 2018 m. duomenis apie šias 2 DB.

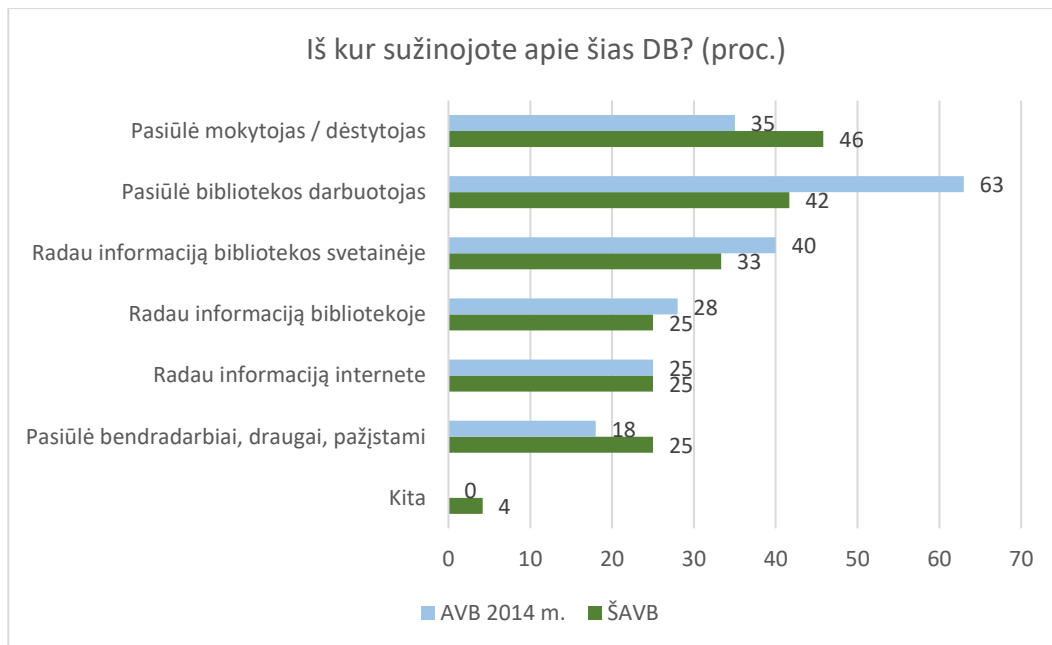
13 pav. Šiaulių regiono bibliotekų 2014 ir 2018 m. tyrimų respondentų naudojimas DB (proc.)

Atvirkščiai nei ŠAVB atveju, regiono bibliotekose reikšmingo skirtumo tarp 2014 ir 2018 m. rezultatų nėra. Tiek Ebsco Publishing, tiek Infolex DB naudojimas per pastaruosius 12 mėn. labai panašus, nežymiai sumažėjo Ebsco Publishing naudojimas ir padidėjo Infolex DB naudojimas.

Tyrimo rezultatai rodo, kad **regiono bibliotekose naudojimas DB nėra reikšmingai pakitęs nuo 2014 m., pastebimi tik naudojimosi dažnumo skirtumai** (2014 m. SVB respondentai naudojami dažniau, tačiau bendras naudojimosi procentas per 12 mėn. išliko panašus). Aktualiausia regiono

bibliotekose yra lietuviška Infoplex DB, mažiausiai aktualios – Credo Online Reference Service ir Naxos Music Library DB.

Besinaudojantys DB respondentai apklausoje turėjo pažymėti informacijos šaltinius, iš kurių sužinojo apie duomenų bases.

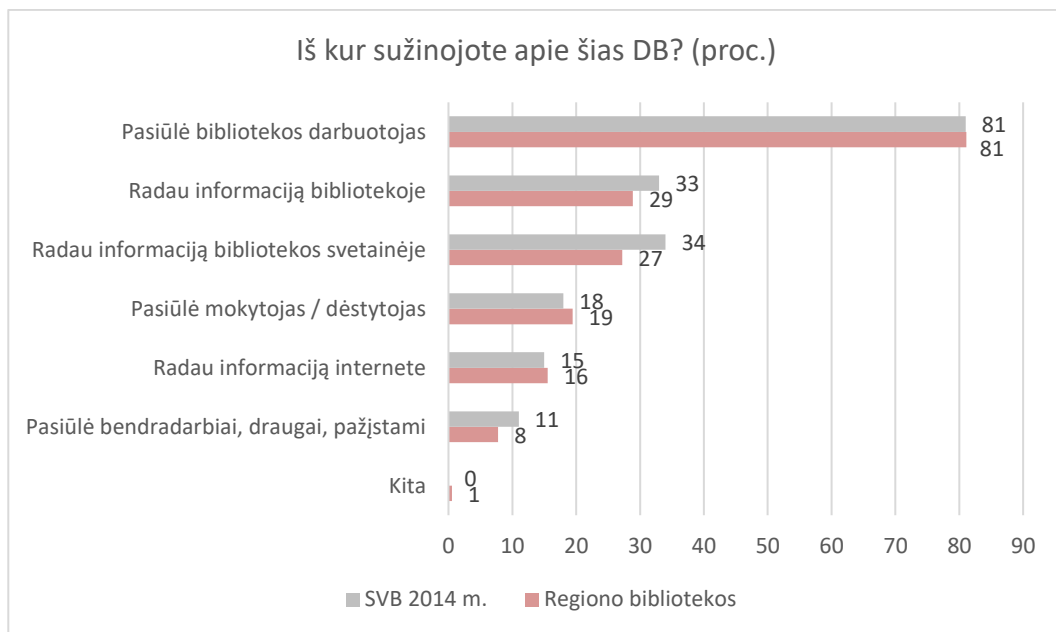
14 pav. Informacijos apie DB šaltiniai ŠAVB (proc.)

Šaltinius, kuriuos žymėjo respondentai, galima suskirstyti į vidinius ir išorinius: bibliotekai kaip informacijos apie DB šaltiniui galima priskirti bibliotekos darbuotojus, interneto svetainę ir pačią biblioteką. Išoriniai šaltiniai – tai mokytojai/dėstytojai, bendradarbiai, draugai, taip pat informacija, rasta internete.

Palyginus 2014 m. AVB ir šių metų ŠAVB respondentų atsakymus matyti, kad ŠAVB respondentai daugiausiai žymėjo išorinį šaltinį – mokytoją/dėstytoją (46 proc.), o 2014 m. AVB respondentai daugiausiai žymėjo bibliotekos darbuotoją (63 proc.). Taip pat diagrama rodo, kad ŠAVB respondentams informaciją apie DB labiau suteikia išoriniai šaltiniai, o 2014 m. AVB atveju – vidiniai, nors labai reikšmingo skirtumo nėra.

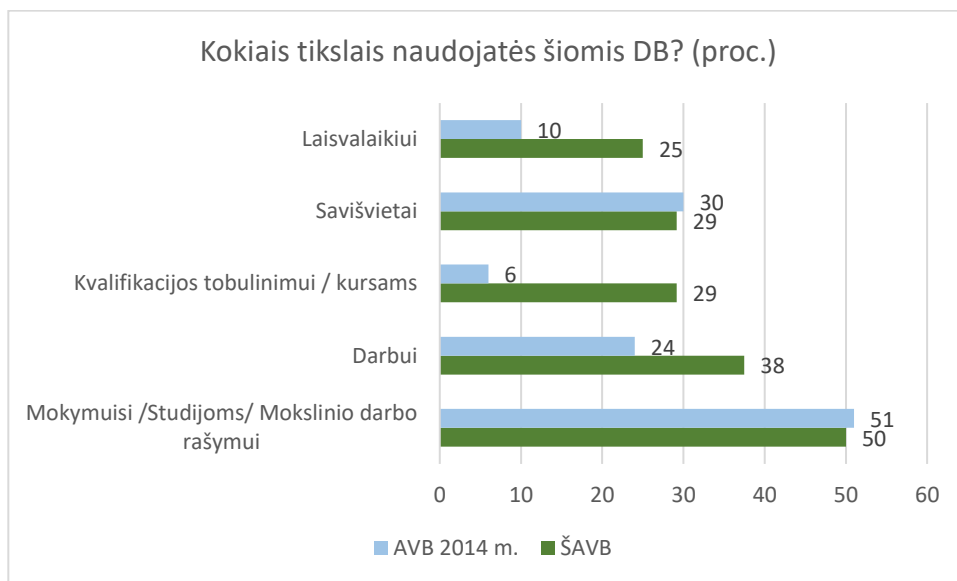
Palyginus regiono bibliotekų respondentų ir 2014 m. SVB respondentų atsakymus reikšmingo skirtumo nėra – tiek vidiniai, tiek išoriniai informacijos šaltiniai vertinami vienodai (4-7 proc. skiriasi tik informacijos bibliotekoje ir bibliotekos svetainėje kategorijos). Daugiausiai žymėtas informacijos apie DB šaltinis – bibliotekos darbuotojas (nuo kitų šaltinių skiriasi beveik 3 kartus), kiti pirmaujantys atsakymų variantai taip pat priklauso vidiniams bibliotekos šaltiniams.

Tyrimo rezultatai rodo, kad **ŠAVB atveju bibliotekos darbuotojas yra dvigubai mažiau reikšmingas informacijos apie DB šaltinis nei regiono bibliotekose** (atitinkamai 42 ir 81 proc.).

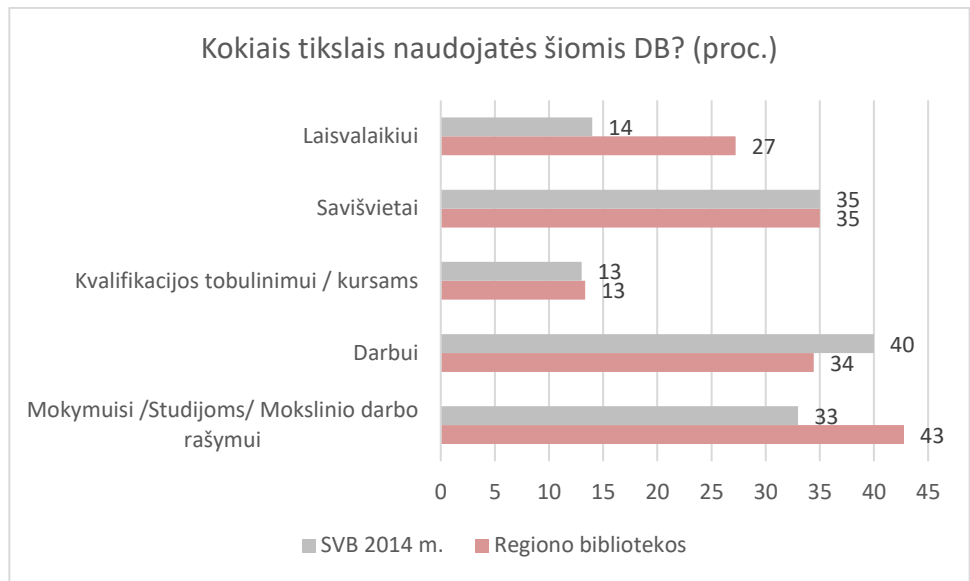
15 pav. Informacijos apie DB šaltiniai regiono bibliotekose (proc.)

Respondentų buvo klausiama, kokiais tikslais naudojasi DB. Dauguma ŠAVB respondentų pažymėjo, kad DB jiems reikalingiausios mokymuisi ir studijoms (50 proc.). Palyginus su 2014 m. AVB atsakymais, gerokai išaugo DB poreikis kvalifikacijos tobulinimui ir laisvalaikiui (atitinkamai 29 ir 25 proc.), taip pat daugiau DB naudojamos darbinėje veikloje.

16 pav. Naudojimosi DB tikslai ŠAVB (proc.)

Regiono bibliotekų respondentams DB taip pat reikalingiausios mokymuisi ir studijoms, tačiau poreikis naudotis DB kvalifikacijos tobulinimui ir darbui nėra taip ženkliai pakitęs lyginant su 2014 m. SVB tyrimu.

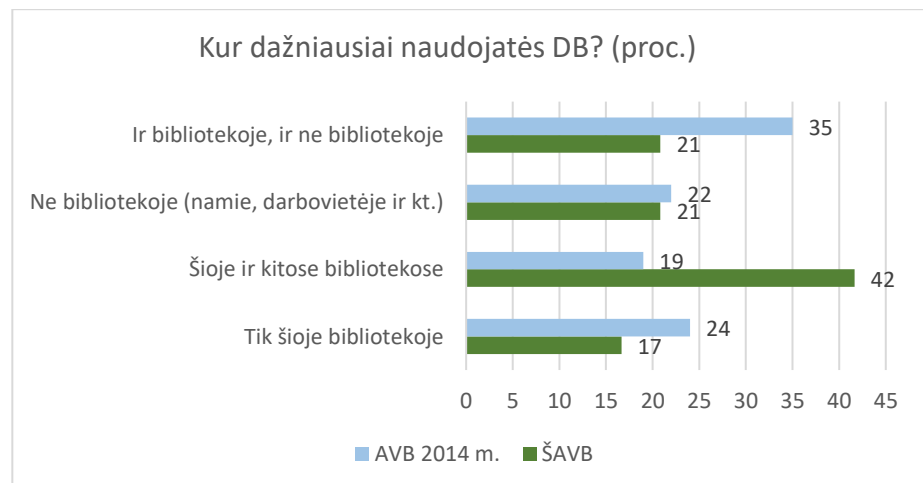

17 pav. Naudojimosi DB tikslai regiono bibliotekose (proc.)

Iš rezultatų matyti, kad **DB respondentams reikalingiausios mokymuisi ir studijoms, tačiau nuo 2014 m. pastebimas išaugęs poreikis naudotis DB laisvalaikiui.**

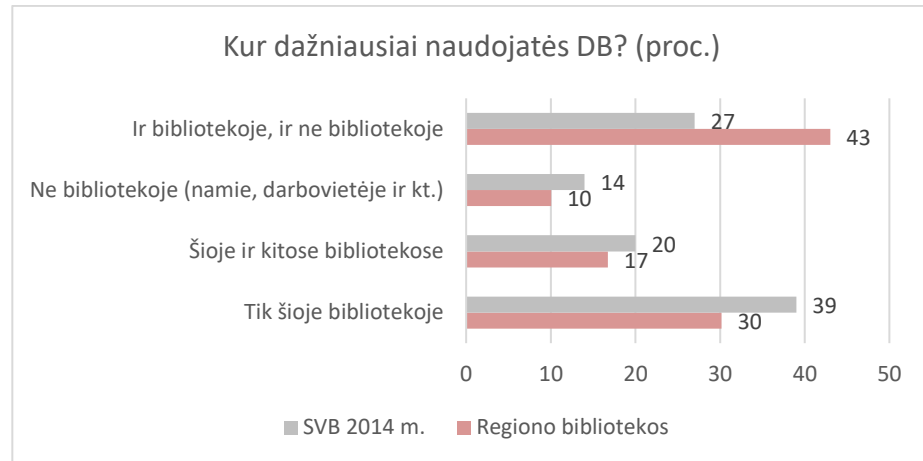
Klausimas, kur dažniausiai naudojotės duomenų bazėmis, buvo skirtas išsiaiškinti, ar respondentai DB naudojami tik vienoje bibliotekoje, ar ir kitose vietose (namie, darbovietėje, kitose bibliotekose).

Daugiausiai ŠAVB respondentų įvardijo, kad DB naudojami šioje ir kitose bibliotekose (42 proc.). 2014 m. AVB respondentų pagrindinis atsakymas buvo „ir bibliotekoje, ir ne bibliotekoje“. Tik šioje bibliotekoje naudojami DB tik 17 proc. ŠAVB respondentų – tai yra šiek tiek mažiau negu naudojimas DB ne bibliotekoje (21 proc.). Duomenys rodo, kad DB respondentams pasiekiamos ne tik vienoje bibliotekoje, naudojamosi nuotoline prieiga, taip pat kitose bibliotekose (aukštųjų mokyklų, kolegijų ir kt.).

18 pav. ŠAVB respondentų naudojimas DB (proc.)

Regiono bibliotekų respondentai dažniausiai žymėjo atsakymą, kad naudojami DB ir bibliotekoje, ir ne bibliotekoje (43 proc.), šioje kategorijoje matyti ir didžiausias skirtumas tarp 2014 m. SVB ir šių metų tyrimo (27 proc. 2014 m. SVB respondentų naudojami DB ir bibliotekoje, ir ne bibliotekoje).

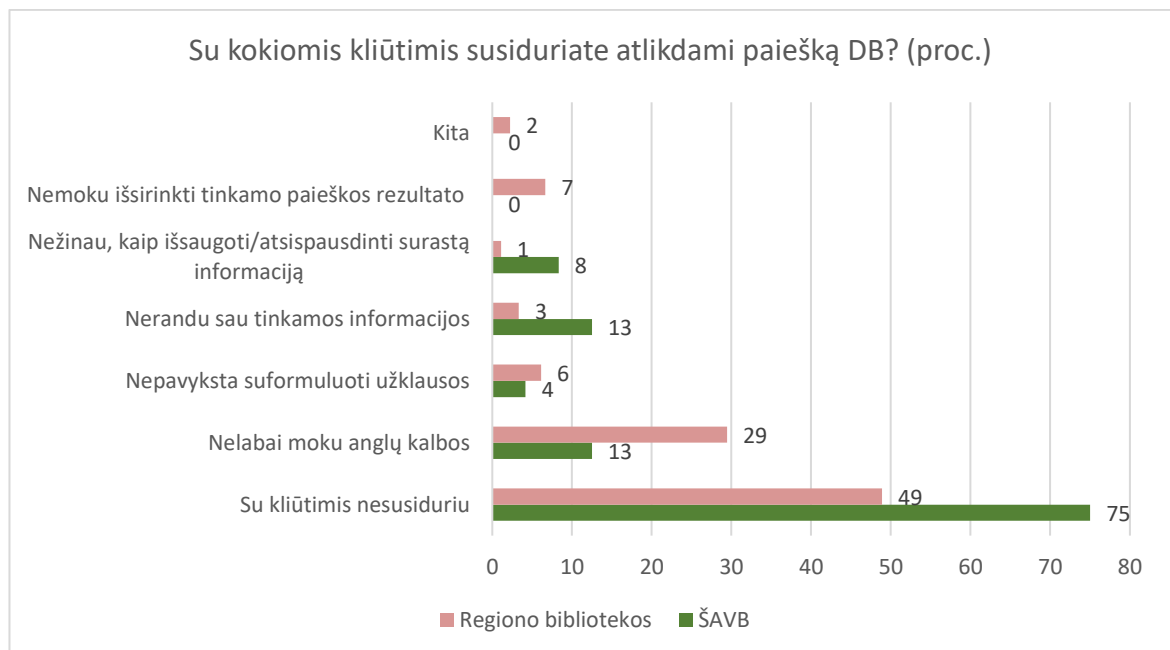

19 pav. Regiono bibliotekų respondentų naudojimas DB (proc.)

Šioje ir kitose bibliotekose regiono bibliotekų respondentai DB naudojami rečiau nei ŠAVB (atitinkamai 17 ir 42 proc.). Taip gali būti dėl to, kad Šiaulių mieste yra daugiau aukštųjų mokyklų bibliotekų, kuriose taip pat galima naudotis DB, o Šiaulių regione dažniausiai yra tik po vieną rajono biblioteką.

Tyrimo rezultatai rodo, kad **biblioteka nėra vienintelė vieta, kurioje naudojama DB – respondantai žino apie galimybę naudotis DB kitose bibliotekose ir nuotoliniu būdu.**

Klausimas apie kliūtis, su kuriomis respondantai susiduria naudodamiesi DB, buvo įtrauktas į 2014 m. tyrimą, tačiau respondantai turėjo pažymėti galimas kliūtis naudojantis kiekviena DB atskirai, dėl to diagramoje (20 pav.) pateikiami tik 2018 m. ŠAVB ir regiono bibliotekų respondentų atsakymai.

20 pav. Kliūtys naudojantis DB ŠAVB ir regiono bibliotekose (proc.)

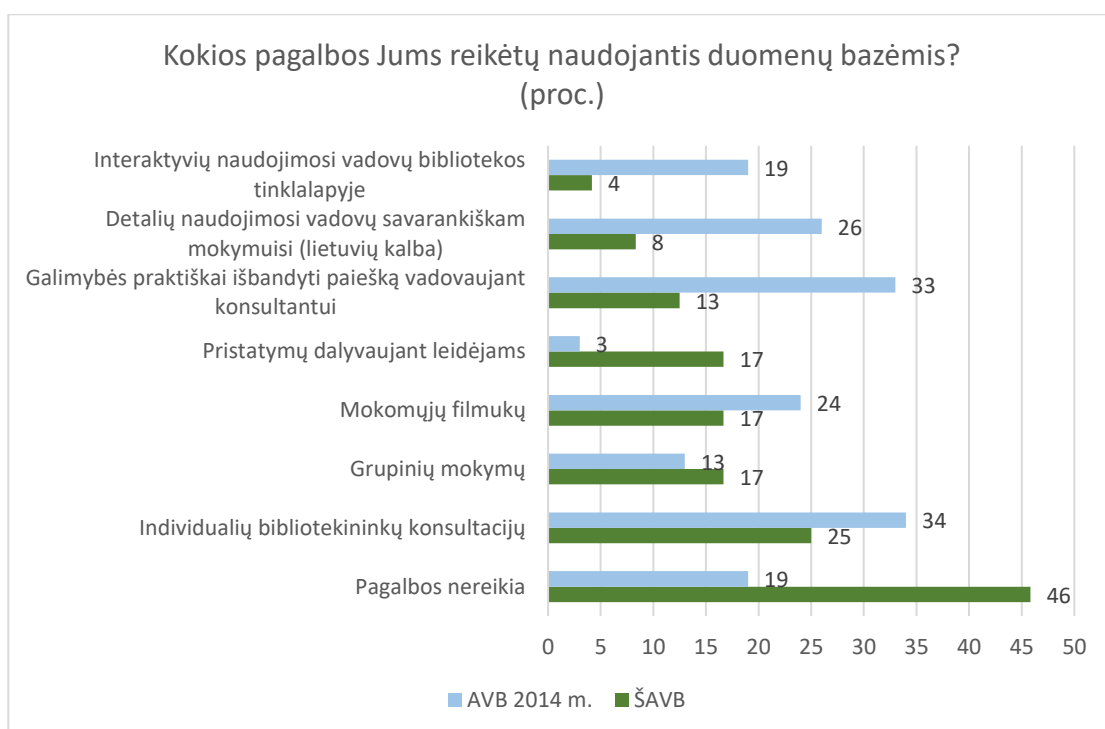
Dauguma respondentų su kliūtimis nesusiduria (75 proc. ŠAVB ir 49 proc. regiono bibliotekų respondentų). Paiešką DB atlikti labiausiai apsunkina anglų kalbos nemokėjimas (regiono bibliotekose šis atsakymas žymėtas dažniau – 29 proc.), ŠAVB respondantai taip pat žymėjo, kad neranda sau tinkamos informacijos (13 proc.). Kiti atsakymų variantai žymėti vos po kelis kartus. Iš šių duomenų matyti, kad **biblioteka negali daryti didesnės įtakos pagrindinių kliūčių pašalinimui** (pvz. anglų

kalbos mokėjimas). Kita vertus, respondentai išsakė ir savo nuomonę apie tai, kokios jiems reikėtų pagalbos naudojantis DB (21 ir 22 pav.).

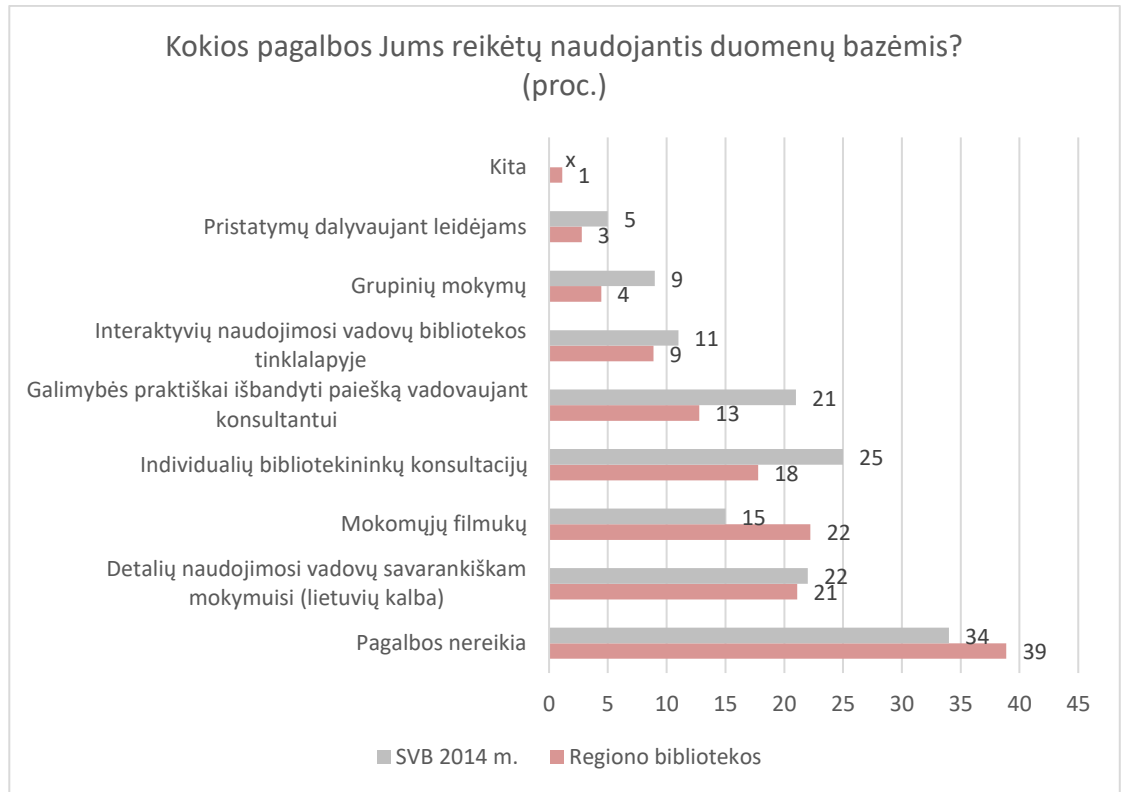
ŠAVB atveju 46 proc., regiono bibliotekų atveju 39 proc. respondentų teigė, kad pagalbos nereikia, jie naudojami DB savarankiškai. Lyginant su 2014 m. tyrimu skirtumas labiau padidėjęs ŠAVB (2014 m. AVB respondentų, kuriems nereikia pagalbos, buvo tik 19 proc.), regiono bibliotekose proporcija išlikusi beveik panaši (2014 m. SVB pagalbos nereikėjo 34 proc. respondentų).

ŠAVB respondentams labiausiai reikalingos atrodo individualios bibliotekininkų konsultacijos (25 proc.), taip pat grupiniai mokymai, mokybiniai filmukai ir DB pristatymai dalyvaujant leidėjams (po 17 proc.). 2014 m. AVB respondentams viena iš svarbesnių pagalbos priemonių – galimybė praktiškai išbandyti paiešką vadovaujant konsultantui – ŠAVB respondentams atrodo mažai reikalinga (13 proc.). Naudojimosi vadovai savarankiškam mokymuisi taip pat nėra tokie aktualūs kaip 2014 m. (atitinkamai 8 ir 26 proc.). Apibendrinus ŠAVB respondentų atsakymus matyti, kad jiems **įvairių pagalbos priemonių reikia mažiau nei 2014 m. AVB respondentams, daugiau domimasi tik pristatymais dalyvaujant leidėjams ir grupiniais mokymais.**

Regiono bibliotekų respondentai, priešingai nei ŠAVB, vis dar norėtų detalių naudojimosi vadovų savarankiškam mokymuisi (21 proc.), taip pat mokomųjų filmukų ir individualių bibliotekininkų konsultacijų. Grupiniai mokymai ir pristatymai dalyvaujant leidėjams regiono bibliotekų respondentams atrodo visai neaktualūs (tik 3-4 proc. mano, kad reikėtų tokios pagalbos). Palyginus su 2014 m. SVB respondentų atsakymais, **regiono bibliotekų respondentams aktualesni atrodo mokybiniai filmukai, visi kiti atsakymų variantai aktyviau žymėti 2014 m.**

21 pav. Pagalbos poreikis naudojantis DB ŠAVB (proc.)

22 pav. Pagalbos poreikis naudojantis DB regiono bibliotekose (proc.)

Respondentai, kurie naudojami DB, nurodė savo amžių, lytį, išsilavinimą ir užsiėmimą. Pagal lytį ŠAVB respondentai pasiskirstė apylygiai (58 proc. moterų, 42 proc. vyrų), regiono bibliotekose DB daugiau naudojasi moterys (74 proc.). Pagal amžių didžiausią grupę ŠAVB sudarė 19-29 m. (46 proc.) ir 30-39 m. (33 proc.) amžiaus respondentai, regiono bibliotekose – 19-29 m. (27 proc.) ir 40-49 m. (23 proc.) amžiaus respondentų. Labai mažai respondentų buvo vyresni nei 60 m., taip pat **tarp ŠAVB respondentų, besinaudojančių DB, nebuvo nei vieno iki 19 m. amžiaus** (regiono bibliotekose tokių – 10 proc.).

Pagal išsilavinimą dauguma ŠAVB apklausos respondentų yra baigę vidurinę arba specialų vidurinę (39 proc.) bei turi aukštąjį išsilavinimą (35 proc.). Regiono bibliotekose daugiausiai respondentų nurodė turintys aukštąjį (41 proc.) ir aukštesnįjį (29 proc.) išsilavinimą. Pagal užsiėmimą dauguma ŠAVB ir regiono bibliotekų apklausos respondentų yra dirbantys (ŠAVB – 42 proc., regiono bibliotekose – 59 proc.). **Studentų, kuriems DB galėtų būti aktualiausios iš visų grupių, atsakymų nėra daug** (ŠAVB – 8 proc., regiono bibliotekose – 16 proc. besinaudojančių DB).

III. Bibliotekų darbuotojų, atsakingų už DB paslaugas, tyrimo rezultatai

Iš viso į darbuotojams skirtą apklausą atsakė 12 respondentų (11 Šiaulių regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų ir 1 ŠAVB atstovas). Šie darbuotojai savo bibliotekose atsakingi už prenumeruojamų duomenų bazių paslaugos teikimą ir administravimą, dėl to manytina, kad geriausiai supranta vartotojų patirtį naudojantis prenumeruojamomis DB.

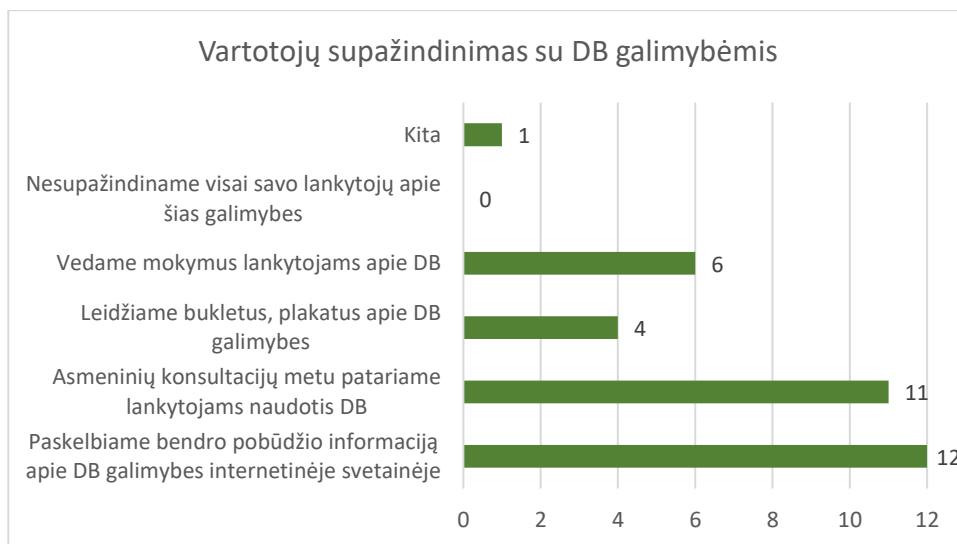
Darbuotojų prašyta įvertinti kiekvienos prenumeruojamos DB naudingumą jų bibliotekų vartotojams nuo 0 iki 3 balų (0 – nenaudinga, 3 – labai naudinga). Naudingiausia įvardinta Infolex DB

(net 9 respondentai pažymėjo 3 balus), Ebsco Publishing DB labai naudinga įvertino 6 respondentai (3 respondentai skyrė 2 balus). Kaip vidutiniškai naudingą daugiausiai respondentai žymėjo Vyturys.lt elektroninę biblioteką ir Naxos Music Library DB. Net 3 respondentai pastarajai DB skyrė 1 balą (mažai naudinga) ir vienas respondentas nurodė, kad ši DB yra nenaudinga. Sunkiausiai respondentams buvo įvertinti Vyturys.lt elektroninę biblioteką – 3 atsakiusieji pažymėjo variantą „negaliu įvertinti“. Credo Online Reference Service taip pat įvertinta vidutiniškai (po 1 atsakymą 1 ir 2 balams), nes ne visos bibliotekos šią DB prenumeruoja. ŠAVB prenumeruojamos Emerald ir Taylor&Francis Online DB įvertintos kaip vidutiniškai naudingos.

Rezultatai rodo, kad **bibliotekų darbuotojų nuomonė apie DB naudingumą sutampa su vartotojų dažniausiai naudojamomis DB (Infolex ir Ebsco Publishing).**

Bibliotekų darbuotojai įvertino, ar jų vartotojai yra pakankamai informuoti apie DB naudojimo galimybes jų bibliotekoje. Tik 1 respondentas pasirinko atsakymo variantą „Tikrai taip“. Dauguma (8 respondentai) atsakė, kad „greičiausiai taip“ ir 3 respondentai nurodė, kad „greičiausiai ne“. Šie skaičiai rodo, **kad respondentai nėra užtikrinti, kad jų bibliotekose yra platinama pakankamai informacijos apie DB**, nors būtent šie respondentai ir yra atsakingi už DB paslaugos viešinimą ir informacijos teikimą.

Respondentai nurodė, kokiais būdais dažniausiai teikia vartotojams informaciją apie galimybes naudotis prenumeruojamomis DB savo bibliotekoje (23 pav.). Visi respondentai pažymėjo, kad paskelbia bendro pobūdžio informaciją apie DB interneto svetainėje, beveik visi taip pat asmeniškai konsultuoja vartotojus dėl DB naudojimo. Nebuvo nei vieno respondento, kurio bibliotekoje nevyktų jokia supažindinimo su DB galimybėmis veikla. Pusė bibliotekų veda mokymus lankytojams apie DB. 1 respondentas nurodė, kad buvo išbandyti ir popieriniai skirtukai bei reklaminiai skydeliai interneto svetainėje su informacija apie DB.

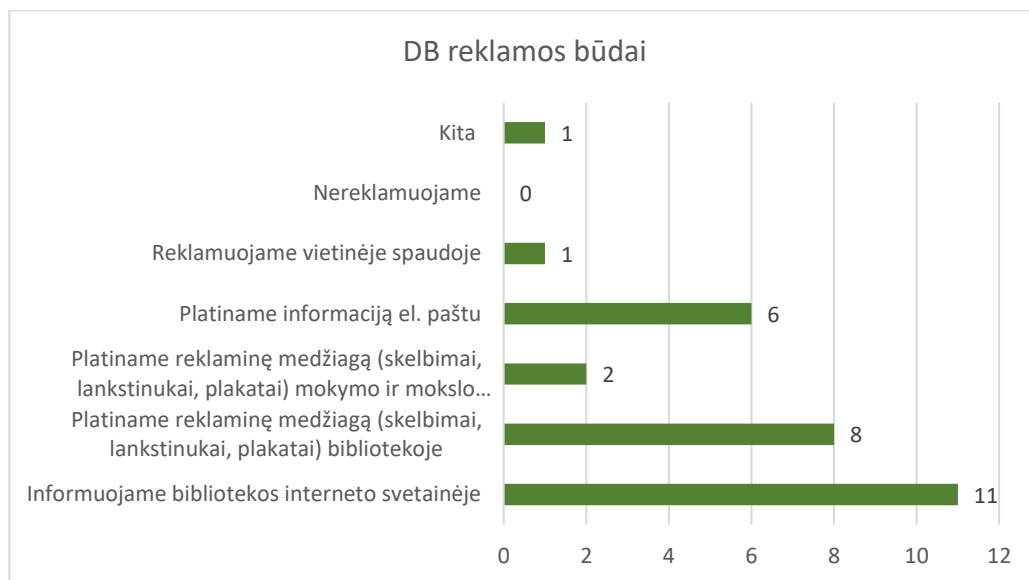

23 pav. Vartotojų supažindinimas su DB galimybėmis Šiaulių regiono bibliotekose

Panašus klausimas buvo skirtas išsiaiškinti, kaip bibliotekose reklamuojamos DB. Daugiausiai atsakyta, kad informuojama bibliotekos interneto svetainėje ir platinama reklaminė medžiaga bibliotekoje. Pusė respondentų nurodė, kad platina informaciją elektroniniu paštu. Palyginus su 2014 m. tyrimo duomenimis (kaip atsakė savivaldybių viešųjų bibliotekų darbuotojai) matyti, kad pagrindinės reklamos formos sutampa (2014 m. 93 proc. SVB respondentų informavo vartotojus apie DB interneto svetainėje; 70 proc. platino reklaminę medžiagą bibliotekoje). 2014 m. pastebėta daugiau reklamos vietinėje spaudoje (net 40 proc. SVB respondentų) ir mažiau elektroniniu paštu (22 proc.).

2018 m. tyrimas rodo, kad aktualesnis reklamos sklaidos kanalas yra elektroninis paštas, o ne vietinė spauda.

Respondentų atsakymai leidžia teigti, kad **aktyviai naudojami tradiciniai reklamos ir viešinimo būdai, dažniausiai neperžengiantys bibliotekos ribų** (internetu svetainė, el. paštas, bibliotekoje platinama spausdintinė informacija). Respondentai, skirtingai nei 2014 m. SVB atveju, **visai neminėjo socialinių tinklų kaip galimos DB paslaugos viešinimo priemonės**.

24 pav. DB reklamos būdai Šiaulių regiono bibliotekose

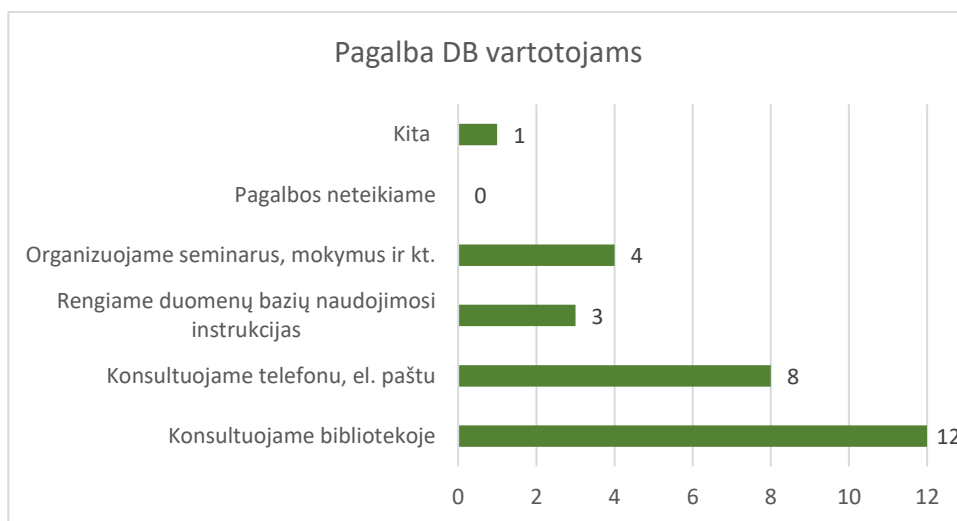
Respondentai nurodė, kokių DB reikėtų jų bibliotekų vartotojams. Minėta, kad trūksta DB ekonomikos, vadybos, marketingo ir teisės temomis, taip pat apie kultūrinį paveldą, Lietuvos istoriją, žymius krašto žmones, taikomąją dailę. Kita vertus vartotojai, dalyvavę šiame tyrime, nurodė labiausiai norintys daugiau DB apie meną bei mediciną, sveikatą.

Tyrimas rodo, kad **darbuotojai taip pat mano esant reikalingas bendresnio pobūdžio ir ne tik mokslinę informaciją talpinančias DB, kurios būtų patrauklesnės platesniam ratui bibliotekų vartotojų**.

Darbuotojai, atsakę į anketos klausimus, įvertino ir priežastis, dėl kurių vartotojai nesinaudoja prenumeruojamomis DB. Net 10 respondentų pažymėjo, kad vartotojai nemoka anglų kalbos, 2 respondentai pažymėjo, kad vartotojams DB neaktualios, 4 respondentai įrašė atsakymo variantą „Kita“: kad nėra poreikio, studentai naudojami DB universitetuose, o vartotojai pageidauja prieigos prie DB iš namų. 2014 m. SVB respondentai į šį klausimą atsakė panašiai – 85 proc. teigė, kad vartotojams trūksta anglų kalbos žinių, 50 proc. – kad DB nėra vartotojams aktuali, 12 proc. nurodė, kad vartotojai nežino apie galimybę naudotis DB bibliotekoje ir 7 proc., kad nemoka naudotis kompiuteriu. Pastarosios dvi priežastys nebuvo pažymėtos 2018 m. tyrime. **Tokie duomenys rodo, kad darbuotojai turėtų būti įsitikinę informacijos sklaidos apie DB tinkamumu. Vis dėlto ankstesnis klausimas apie tai, ar vartotojai yra pakankamai informuoti apie DB naudojimo galimybes, parodo, jog respondentai abejoja ir nėra užtikrinti** (8 atsakymai, kad „greičiausiai taip“).

25 pav. pavaizduota, kokią pagalbą Šiaulių regiono bibliotekos teikia savo vartotojams naudojantis DB. Visi respondentai pažymėjo, kad konsultuoja bibliotekoje, taip pat dauguma konsultuoja telefonu, el. paštu. Panaši atsakymų proporcija buvo ir 2014 m. SVB tyrime – 100 proc. respondentų atsakė, kad konsultuoja bibliotekoje, 43 proc. – konsultuoja el. paštu ir telefonu, 30 proc. – organizuoja seminarus ir mokymus, 25 proc. – rengia duomenų bazių naudojimosi instrukcijas.

Šio tyrimo respondentai vartotojai išsakė nuomonę, kad individualios bibliotekininkų konsultacijos yra svarbi pagalbos naudojantis DB priemonė (25 proc. ŠAVB ir 18 proc. regiono bibliotekų respondentų). Vis dėlto **regiono bibliotekų vartotojai respondentai labiau vertintų parengtas detalias instrukcijas apie naudojimąsi DB lietuvių kalba (21 proc.), o ŠAVB respondentams šalia individualių konsultacijų būtų naudingi ir grupiniai mokymai (17 proc.).**

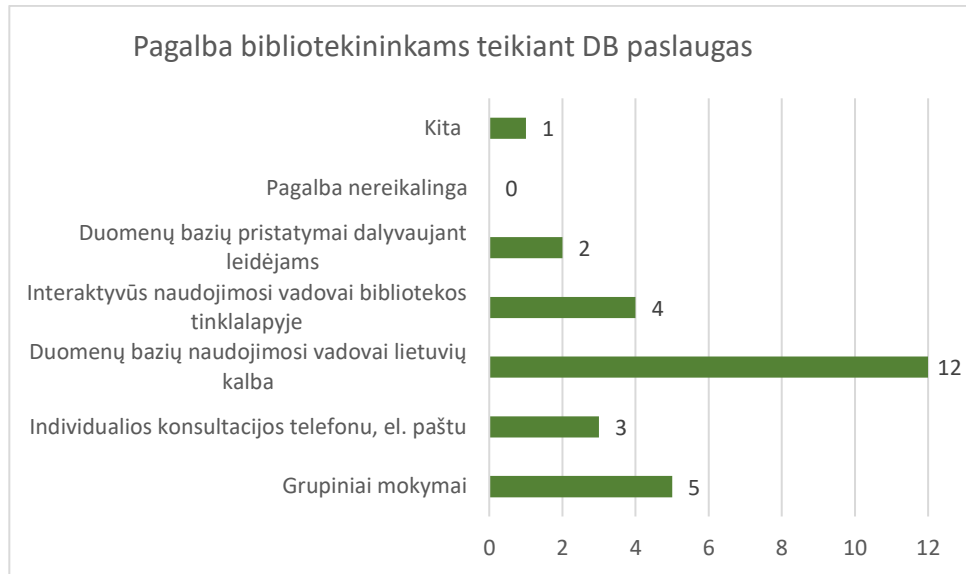
25 pav. Pagalbos teikimas DB vartotojams Šiaulių regiono bibliotekose

Respondentų buvo klausiama, su kokiomis problemomis susiduria jie patys ar jų kolegos, besinaudodami prenumeruojamomis DB. Iš visų pateiktų atsakymų variantų išsiskiria du: 10 respondentų pažymėjo, kad nepakanka anglų kalbos žinių naudojantis duomenų bazėmis; 6 respondentai mano, kad trūksta informacinės medžiagos apie duomenų bazes lietuvių kalba. Kiti atsakymų variantai sulaukė vos po vieną pasirinkimą: nepakanka įgūdžių atlikti kvalifikuotą paiešką duomenų bazėse; nežinome, kaip suteikti nuotolinę prieigą vartotojams; susiduriame su duomenų bazių administravimo problemomis; trūksta žinių ir įgūdžių pristatant duomenų bazes vartotojams.

Palyginus su 2014 m. SVB tyrimo duomenimis, pagrindinės kliūtys darbuotojams naudotis DB išliko tos pačios – 80 proc. respondentų teigė, kad nepakanka anglų kalbos žinių, 62 proc. – kad trūksta informacinės medžiagos apie DB lietuvių kalba. Vis dėlto net 30 proc. 2014 m. SVB darbuotojų respondentų pasirinko atsakymą, kad trūksta žinių ir įgūdžių pristatant DB vartotojams.

Rezultatai rodo, kad **darbuotojams labiausiai trūksta kalbinių kompetencijų naudojantis DB.** Silpnos anglų kalbos žinios – pagrindinė kliūtis sėkmingai DB panaudai ir bibliotekų vartotojų konsultacijoms.

Visi respondentai pažymėjo, kad jiems būtų reikalingi DB naudojimosi vadovai lietuvių kalba, beveik pusė respondentų norėtų grupinių mokymų, o ketvirtadalis – interaktyvių naudojimosi vadovų bibliotekos tinklalapyje. Tokia metodinė pagalba leistų regiono bibliotekų darbuotojams profesionaliau teikti DB paslaugas.

26 pav. Pagalba Šiaulių regiono bibliotekininkams teikiant DB paslaugas

Nuo 2014 m. ši situacija beveik nepasikeitusi. SVB respondentai taip pat daugiausiai norėjo DB naudojimosi vadovų lietuvių kalba (78 proc.), interaktyvių naudojimosi vadovų tinklalapyje (58 proc.) ir grupinių mokymų (45 proc.).

Beveik nepakitusi respondentų nuomonė nuo 2014 m. rodo, kad pagrindinės kliūtys, dėl ko bibliotekų darbuotojams sudėtinga teikti DB paslaugas, liko tos pačios ir nebuvo panaikintos. Regiono bibliotekoms reikalinga metodinė pagalba siekiant kokybiškai teikti DB paslaugas.

Išvados ir rekomendacijos

1. Naudojimas DB Šiaulių regiono bibliotekose nėra didelis: žino ir naudojami DB apie trečdalis ŠAVB ir beveik pusė regiono bibliotekų respondentų. DB paslauga, lyginant su 2014 m. tyrimu, yra labiau žinoma ir naudojama, sumažėjo vartotojų, kurie nieko nežino apie bibliotekų prenumeruojamas DB. Vis dėlto šis skirtumas labai nežymus (5-7 proc.). Viena vertus, tai rodo šios bibliotekų paslaugos stabilumą ir įsitvirtinimą, kita vertus, per 5 metus beveik nepakitęs DB naudotojų skaičius leidžia kelti klausimą, ar DB paslauga bibliotekose yra tinkamai pristatoma ir viešinama.
2. Nesinaudojantys DB įvardino pagrindines nesinaudojimo priežastis. Tiek ŠAVB, tiek regiono bibliotekose pirmąją priežastis, kad respondentai viską randa kituose šaltiniuose (knygose, periodiniuose leidiniuose, internete). ŠAVB atveju išryškėjo atsakymai, kad trūksta informacijos apie DB ir kad sudėtinga jomis naudotis. Tai rodo, kad biblioteka daugiau dėmesio turėtų skirti vartotojų mokymams ir supažindinimui su DB galimybėmis. Regiono bibliotekose tarp pagrindinių nesinaudojimo priežasčių patenka atsakymai apie tai, kad pirmenybė teikiama spausdintiems leidiniams, o naudojimuisi DB trūksta anglų kalbos žinių. Verta pastebėti, kad kalbinis barjeras (nors ir yra viena iš pagrindinių priežasčių) nuo 2014 m. tyrimo šiek tiek sumažėjęs – ši priežastis aktuali beveik ketvirtadaliui nesinaudojančių DB respondentų. Regiono bibliotekoms taip pat rekomenduojama didinti vartotojų informuotumą apie DB, atskleisti DB naudojimo galimybes.
3. Daugiau nei pusė ŠAVB respondentų norėtų išsamesnės ir detalesnės informacijos apie DB ir jų turinį, o trečdalį (3 kartus daugiau nei 2014 m. tyrime) respondentų DB naudotis paskatintų

aktyvesnė ir profesionalesnė bibliotekų darbuotojų pagalba. Šie atsakymai tik patvirtina ankstesnę išvadą, kad jaučiamas poreikis gauti daugiau informacijos apie DB ir sulaukti pagalbos jomis naudojantis. Įdomu tai, kad regiono bibliotekų respondentams darbuotojų pagalba visai nesvarbi (5 proc. pažymėjo, kad reikėtų). Dauguma jų (42 proc.) nurodė, kad neketina apskritai naudotis DB. Tokį aukštą abejingumą galima būtų mažinti rengiant patrauklias edukacines programas moksleiviams ar vyresnio amžiaus vartotojams, kurių metų būtų aptariamoms DB galimybės.

4. Ne visos DB įvertintos kaip vienodai reikalingos ir naudingos. Regiono bibliotekose vartotojai daugiausiai naudojami Infollex DB, o ŠAVB respondentams reikalingiausia yra Ebsco Publishing DB. Palyginus su 2014 m. tyrimo rezultatais, pastebimas didesnis susidomėjimas Infollex DB ir Taylor&Francis Online DB (ŠAVB). Regiono bibliotekose nežymiai sumažėjo naudojimas Ebsco Publishing DB. Iš darbuotojų apklausos paaiškėjo, kad jų nuomonė apie naudingiausias DB sutampa su vartotojų respondentų atsakymais. Vis dėlto reikia pastebėti, kad ŠAVB vartotojai respondentai Infollex DB per pastaruosius 12 mėn. naudojami beveik dvigubai mažiau nei regiono bibliotekų respondentai. Rekomenduojama ŠAVB vartotojams siūlyti mokymus apie Infollex DB arba įtraukti supažindinimą su šia DB į kompiuterinio raštingumo bei kitus gyventojams organizuojamus kursus.
5. Tyrimo rezultatai rodo, kad ŠAVB atveju bibliotekos darbuotojas yra dvigubai mažiau reikšmingas informacijos apie DB šaltinis nei regiono bibliotekose. ŠAVB respondentai daugiausiai apie DB sužino iš išorinių šaltinių – mokytojo ar dėstytojo, o regiono bibliotekų respondentai dažniau gauna informaciją apie DB iš vidinių šaltinių – bibliotekos darbuotojų, taip pat randa informaciją bibliotekoje ar interneto svetainėje. ŠAVB rekomenduojama aktyviau komunikuoti informaciją apie DB paslaugas įvairiais vidiniais bibliotekos informacijos kanalais.
6. Respondentai DB naudojami ne tik vienoje, bet ir kitose bibliotekose, taip pat ir nuotoliniu būdu. Nuo 2014 m. sumažėjo respondentų dalis, kuri naudotųsi DB „tik šioje bibliotekoje“. DB paslauga respondentams išlieka reikalingiausia mokymuisi ir studijoms, tačiau nuo 2014 m. pastebimas išaugęs poreikis DB naudoti laisvalaikiui. Respondentai atvirame klausime išsakė norą naudotis DB meno (muzikos, kino, kultūros), sveikatos, sporto, ekonomikos ir kitomis temomis. Tai rodo, kad juos domina bendresnio pobūdžio (ne tik mokslinė) informacija. Bibliotekos galėtų daugiau dėmesio skirti atvirosios prieigos išteklių kolekcijoms ir jų viešinimui, taip savo vartotojams suteikiant galimybę pasiekti įvairesnę informaciją (pvz., Europeana, E-paveldas ir kiti šaltiniai).
7. Dauguma respondentų naudodamiesi DB su kliūtimis nesusiduria. Paiešką DB atlikti jiems labiausiai apsunkina anglų kalbos nemokėjimas (regiono bibliotekose beveik trečdalis respondentų pažymėjo nelabai mokantys anglų kalbos). Nors bibliotekos beveik negali daryti įtakos šios kliūties pašalinimui, tačiau turėtų atsižvelgti į respondentų pagalbos naudojantis DB poreikius: ŠAVB labiausiai reikalingos individualios bibliotekininkų konsultacijos, regiono bibliotekose – detalūs naudojimosi vadovai savarankiškam mokymuisi (lietuvių kalba). Palyginus rezultatus su 2014 m. tyrimu, ŠAVB respondentams įvairių pagalbos priemonių reikia mažiau nei 2014 m. AVB respondentams, aktualesni tik pristatymai dalyvaujant DB leidėjams ir grupiniai mokymai. Regiono bibliotekų respondentams reikalingesni atrodo mokomieji filmukai, visi kiti atsakymų variantai aktyviau žymėti 2014 m.
8. Respondentai nurodė savo amžių, lytį, išsilavinimą ir užsiėmimą. Svarbu pabrėžti, kad tarp ŠAVB respondentų, nežinančių apie DB, didžiausia amžiaus grupė – iki 29 m. (43 proc.), regiono bibliotekose 53 proc. nežinančių apie DB sudaro vyresni nei 50 m. amžiaus respondentai. Tarp ŠAVB respondentų, kurie naudojami DB, nebuvo nei vieno iki 19 m. amžiaus (regiono bibliotekose tokių – 10 proc.). Taip pat ir studentų, kuriems DB galėtų būti aktualiausios iš visų vartotojų grupių, atsakymų nėra daug (ŠAVB – 8 proc., regiono

bibliotekose – 16 proc.). Šie duomenys rodo, kad bibliotekos turėtų labiau orientuotis į jaunus vartotojus, informuojant juos apie DB paslaugas bibliotekoje.

9. Į bibliotekų darbuotojams skirtą apklausą atsakė 12 DB paslaugas administruojančių ir viešinančių respondentų. Dauguma nėra užtikrinti, kad jų bibliotekose yra platinama pakankamai informacijos apie DB. Kita vertus, nei vienas respondentas nepažymėjo, jog viena iš priežasčių, dėl ko vartotojai nesinaudoja DB, gali būti nežinojimas apie tokią galimybę. Bibliotekoms rekomenduojama nuolat peržiūrėti ir atnaujinti pateikiamą informaciją apie DB, pasirengti DB paslaugos viešinimo planą. Nors tam aktyviai naudojami tradiciniai reklamos būdai, neperžengiantys bibliotekos ribų (internetu svetainė, bibliotekoje platinama informacija), tačiau vertėtų apgalvoti ir daugiau išorinių komunikacijos kanalų apimančių viešinimo būdą (pvz. reklamą bendrojo lavinimo mokyklose).
10. Tyrimas rodo, kad darbuotojams labiausiai trūksta kalbinių kompetencijų naudojantis DB. Silpnos anglų kalbos žinios – pagrindinė kliūtis sėkmingai DB panaudai ir vartotojų konsultacijoms. DB naudojimosi vadovai lietuvių kalba, grupiniai mokymai bibliotekininkams – tokia metodinė pagalba leistų profesionaliau teikti DB paslaugas. Reikia pabrėžti, kad nuo 2014 m. beveik nepakitusi darbuotojų respondentų nuomonė rodo, jog pagrindinės kliūtys, dėl ko bibliotekų darbuotojams sudėtinga teikti DB paslaugas, vis dar lieka tos pačios ir nėra efektyviai sprendžiamos.